

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Kokko, Jani

Title: Puolueiden kahtiajako ei ole uusi ilmiö Yhdysvalloissa

Year: 2016

Version:

Please cite the original version:

Kokko, J. (2016, 7.11.2016). Puolueiden kahtiajako ei ole uusi ilmiö Yhdysvalloissa. The Ulkopolitist. <https://ulkopolitist.fi/2016/11/07/puolueiden-kahtiajako-ei-ole-uusi-ilmio-yhdysvalloissa/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Puolueiden kahtiajako ei ole uusi ilmiö Yhdysvalloissa

marraskuu 7, 2016 · by [Jani Kokko](#) · in [Yhdysvallat ja Transatlantismi](#) ·

Donald Trump on antanut kasvot Yhdysvaltain politiikan tämänhetkiselle polarisaatiolle.
Kuva [DonkeyHotey/Flickr](#).

Marraskuun 8. päivänä 1994 republikaanit juhlivat Yhdysvalloissa. GOP oli ottanut Newt Gingrichin johdolla [massiivisen vaalivoiton](#) 54 lisäpaikalla edustajainhuoneessa ja päättänyt 40 vuotta kestäneen demokraattien valtakauden kongressin alahuoneessa. Samalla valta siirtyi republikaaneille myös senaatissa. Kaksi vuotta aikaisemmin merkittävällä äänierolla valittu presidentti Bill Clinton sai vastaansa vastahakoisen ja hyökkäävän kongressin.

Harva tiedostaa noiden välivaalien tuloksen olleen lähtölaukaus Yhdysvaltain nykyiselle kahtiajaolle konservatiiveihin ja liberaaleihin. Siitä alkanut kahtiajako leimaa näitä presidentinvaaleja, joissa ehdokkaat ja heidän puolueensa ovat etääntyneet kauemmaksi toisistaan sitten vuoden 1994. Kahtiajako ei ilmene pelkästään puolueiden välillä vaan näkyy myös republikaanien sisäisenä jakautumisena Donald Trumpin johdosta.

Tämän vuoden esivaaleissa ideologinen kahtiajako konkretisoitui siinä, miten puolueen marginaalissa olleet voimat pystyivät uskottavasti haastamaan puolue-eliitin. Bernie Sanders ja hänen tukijansa nostivat esiin demokraattisen puolueen vasemmiston tyytymättömyyden vallitsevaa uusliberalistista yhteiskuntapolitiikkaa kohtaan. Demokraattien vasemmiston mielestä Clintonien ensimmäisestä valtakaudesta lähtien puolue on muuttunut suurista yhteiskunnallisista uudistuksista tekevästä puolueesta liikaa keskittien kulkijaksi. Heille eivät ole riittäneet Barack Obaman presidenttikausien saavutukset terveydenhuoltouudistuksen ja

miljoonien uusien työpaikkojen suhteen vaan he haluavat valtiolle vielä vahvempaa roolia erityisesti talouspolitiikassa.

Republikaaneissa [vuoden 2010 välivaaleista lähtien](#) vaikuttanut Teekutsu-liike hylkäsi esivaaleissa aikaisemmin tukemansa ehdokkaat ja siirtyi Trumpin tueksi. Yhdysvaltojen valkoisen väestönsosan kokemaan turhautumiseen ja hätään vedonnut kampanja on vetänyt republikaaneja entistä oikeistolaisempaan ja konservatiiviseen suuntaan. Kun suhteuttaa Trumpin harjoittaman konservatismiin ja oikeistolaisuuden republikaanien lähihistoriaan, on erikoista, miten karsaasti puolue-eliitti on suhtautunut ehdokkaaseensa. Hänhän edustaa Goldwaterin ja kumppaneiden luomaa modernia konservatismia 2010-luvulle sovellettuna. Republikaanien valkoisten ydinkannattajien perinteiset ennakkoluulot afroamerikkalaisia kohtaan ovat korvautuneet Trumpin retoriikassa Meksikosta vyöryvillä latinoilla sekä merten takaa tulevilla muslimeilla. Perinteinen historia on vain ottanut uuden muodon.

Kahtiajaolla on historialliset syyt

Poliittisen järjestelmän räikeäksi revennyt kahtiajako ei kuitenkaan ole uusi ilmiö Yhdysvalloissa, vaan maan kaksipuoluejärjestelmä on kehittänyt puolueet vastapainoksi toisilleen. Historiallisessa tarkastelussa puoluekenttää eivät ole jakaneet yksittäiset talouden, ulkopoliittikan, terveydenhuollon tai kansalaisoikeuksien kysymykset, vaan periaatteellinen keskustelu hallinnon roolista ja sen koosta suhteessa osavaltioihin ja kansalaisten elämään.

Lyhyesti tiivistettynä Yhdysvaltain itsenäistyessä [vastakkain olivat](#) vahvaa liittovaltiota kannattaneet federalistit ja osavaltioiden oikeuksia puolustaneet republikaanit (jotka muodostivat Thomas Jeffersonin johdolla Demokraattis-republikaanisen puolueen, eikä puolue siis edusta nykyistä republikaanista puoluetta). 1800-luvun alkupuolella [vastakkain olivat](#) kongressin valtaa ja talouselämän modernisointia kannattanut Whig-puolue sekä vahvaa presidentti-instituutiota tukeneet demokraatit. Nykyinen puoluerakenne demokraatteihin ja republikaaneihin syntyi 1860-luvun aikana kun sisällissota ja kysymys afroamerikkalaisten kansalaisoikeuksista suhteessa valkoisiin jakoi koko kansakunnan. Kahtiajaosta seuranneen sadan vuoden aikana orjuutta kannattaneista demokraateista tuli afroamerikkalaisten ja muiden vähemmistöjen puolustajia. Samalla Abraham Lincolnin liberaaleista republikaaneista kehittyi konservatiivinen voima Yhdysvaltain politiikkaan. Nykyisten valtapuolueiden nimet ja tunnukset ovat siis säilyneet samoina 1800-luvun puolivälistä lähtien, mutta ideologiset linjaukset ja periaatteet ovat kääntyneet pääläelleen.

Kylmän sodan päättyminen kommunismin romahdukseen ja Neuvostoliiton hajoamiseen nosti Yhdysvallat maailman ainoaksi supervallaksi, jonka taloudellista, poliittista ja sotilaallista valta-asemaa ei mikään maa tai maaryhmä pystynyt uhkaamaan. Samanaikaisesti talouden globalisoituminen alkoi siirtää perinteistä teollisuutta pois Yhdysvalloista ja maahanmuutto etelästä lisääntyi, sen vaikutukset alkoivat näkyä entistä vahvemmin amerikkalaisessa yhteiskunnassa.

Tähän merkittävään murrokseen iskivät ensin demokraatit Bill Clintonin johdolla vuonna 1992. He korostivat sosiaalista oikeudenmukaisuutta, panostivat koulutukseen ja terveydenhoitoon sekä pyrkivät vahvistamaan talouskasvua valtion investoinneilla ja innovaatioilla. Republikaanit seurasivat perässä vuonna 1994, kun he esittivät oman vaihtoehkonsa, Newt Gingrichin [Contract with America](#) – vaaliohjelman, joka edusti oikeistolaista talouspolitiikkaa ja korosti konservatiivisia arvoja.

Vuoden 1994 välivaaleissa republikaanit pystyivät yhdistämään enemmistön amerikkalaisista Bill Clintonin ajamaa terveydenhuoltouudistusta vastaan, joka yhdessä vaaliohjelman kanssa mahdollisti republikaanienemmistöisen kongressin syntymisen. Republikaanien ja heidän kannattajiensa näkökulmasta Clintonin oli hylännyt edistyksellisen vaaliohjelmansa, jolla nousi valtaan, ja ryhtynyt keskittämään liittohallituksen valtaa suhteessa kansalaisiin.

Contract with America -ohjelmassa republikaanit esittivät useita aloitteita liittohallituksen vaikutusvallan vähentämiseksi, oikeastaan hallituksella ei tulisi olla vaikutusvaltaa muussa kuin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Innoitusta tähän oli haettu presidentti Ronald Reaganin lausahduksesta virkakautensa alussa 1980-luvulla "Hallitus ei ole ratkaisu meidän ongelmiimme, hallitus on ongelma." Suurin osa konkreettisista esityksistä tuli konservatiiviselta ajatushautomolta The Heritage Foundationilta.

Suurin osa lakihankkeista kuitenkin kaatui senaatin ja edustajainhuoneen äänestyksissä tai presidentti Clintonin käyttäessä veto-oikeutta. Silti republikaanit pystyivät vahvistamaan kannatustaan Amerikan ydinmailla eli keskilännessä, esiintyessään perinteisten arvojen puolustajina liberaalina pidettyä presidenttiä vastaan. Puheet perinteisten arvojen kunnioittamisesta upposivat otolliseen maaperään, sillä olihan presidentti asetettu virkarikkossyytteesen valehdeltuaan suurelle valamiehistöle suhteestaan Monica Lewinskyn kanssa.

Gingrichin synnyttämä uskonservatismi koki hetkellisen takaiskun presidentti George W. Bushin virkakausien aikana. Sodan Afganistanissa ja Irakissa yhdistettynä talousromahdukseen heikensivät republikaanien vaaliman talouspolitiikan uskottavuutta. Heidän veronalennuksia ajanut talouspoliittinen linjansa ei kestänyt vuoden 2008 talousromahdusta sekä kahden sodan käymistä ulkomailla.

Republikaanien epäonnistunut politiikka ja George W. Bushin romahtanut kansansuosio saivat amerikkalaiset haluamaan selkeää muutosta poliittiseen kulttuuriin. Halu muutokseen mahdollisti optimismia ja idealismia edustavan Barack Obaman valinnan presidentiksi vuonna 2008. Tuolloin republikaanit joutuivat selvään vähemmistöön, kun demokraatit ottivat vallan Valkoisen talon lisäksi kongressin molemmissa kamareissa.

Barack Obaman presidenttikaudet ja kahtiajaon pahentuminen

Uusi demokraattihallinto ei saanut pitkään nauttia vallasta, vaan 1990-luvulla valtaan nousseen uskonservatismiin toinen aalto koettiin jo vuoden 2010 välivaaleissa. Silloin presidenttiä jyrkästi vastustanut teekutsuliike nosti republikaanit jälleen valtaan kongressissa. Jälleen kerran demokraattien ajama terveydenhuoltouudistus herätti republikaanien konservatiiviset voimat vastaiskuun. Teekutsuliike haki innostuksensa toimintaan kansakunnan syntyhistorian yksilönvapauksien perinteestä ja katsoi, että kaikki Barack Obaman hallinnon toimet olivat amerikkalaisten arvojen vastaisia.

2010 välivaalien jälkeen senaatin uusi enemmistöjohtaja Mitch McConnell totesi suoraan, että republikaanien ainoa tehtävä on estää Barack Obaman uudelleentalinta. Tuon lauseen jälkeen kongressissa ei ole saatu juuri mitään aikaan ja Washington on ajautunut täydelliseen pattitilanteeseen. Tilanne on ollut identtinen 1990-luvun kahtiajaon kanssa, jolloin republikaanienemmistöinen kongressi meni henkilökohtaisuuksien tasolle vastustaessaan demokraattipresidenttiä.

Vielä Barack Obaman ensimmäisen presidenttikauden alkupuolella työskennellyt 111. kongressi oli lainsäädäntötyöllä mitattuna yksi Yhdysvaltain tehokkaimmista sitten 89. kongressin 1960-luvulla. Se saattoi voimaan muun muassa terveydenhuoltouudistuksen sekä useat talouden ja työllisyyden elvytyspaketit. Mutta kun demokraattien superenemmistö katosi kongressista välivaalien myötä, sitä seurannut 112. kongressi puolestaan oli tilastollisesti mitattuna tehottomin sitten toisen maailmansodan, ja poliittisesti jakautunein sitten etelävaltioiden jälleenrakennuksen.

Ideologisesta kahtiajaosta seurannut poliittinen pattitilanne on johtanut siihen, että yhä useampi amerikkalainen on kääntänyt selkänsä valtapuolueille ja identifioi itsensä mieluummin itsenäiseksi kuin demokraatiksi tai republikaaniksi. Kansalaisten tyytymättömyys on heijastunut mielipidekyselyissä, joista viimeisimmässä [vain 14 prosenttia amerikkalaisista](#) on tyytyväisiä kongressin toimintaan. Presidenttiin tyytyväisiä sen sijaan on [noin puolet amerikkalaisista](#).

Kansalaisten passivoituminen on näkynyt äänestysaktiivisuudessa. Vuoden 2014 välivaaleissa äänestysprosentti oli alhaisin 70 vuoteen: vain kolmannes vaivautui äänestämään. Niissäkin vaaleissa äärikonservatiivit onnistuivat mobilisoimaan kannattajiaan vaaliurnille hyödyntämällä valkoisen keskiluokan pelkoja vähemmistöä, maahanmuuttoa ja Obaman talouspolitiikkaa kohtaan.

Polarisaatio on entisestään vahvistunut, kun republikaanit ovat siirtyneet äärikonservatiivisen siipensä myötä kauemmaksi poliittisesta keskustasta ja demokraatit lipuneet vasemmistolaiseen suuntaan. Tällä tarkoitan ensisijassa republikaanisen puolueen pyrkimystä vedota konservatiiviseen ja perusamerikkalaisia arvoja kannattaviin väestöryhmiin huolimatta siitä, että yhteiskunnallisen suuntaus on entistä liberaalimpi.

Republikaanien äärikonservatiivinen politiikka yhdistettynä demokraattien liberaaliin suuntaukseen on ajanut poliittisesti aktiivisia kansalaisia ja väestöryhmiä erilleen puoluekannatuksen mukaisesti. Kuluneen kahdenkymmenen vuoden aikana republikaanien valta on keskittynyt syvän etelän ja Keskilännen osavaltioihin. Näiden alueiden asukkaille yksilönvapaudet, aseenkanto-oikeus ja Raamattu ovat kaikki kaikessa ja liittohallituksen on syytä huolehtia vain ulkopolitiikasta ja puolustuksesta. Demokraattien kannatus kumpuaa rannikoiden ja suurten järvien osavaltioista ja kaupunkiseuduilta. Heidän kannattajilleen kansalaisoikeudet, sosiaaliturva ja koulutus ovat asioita, joissa liittohallituksen valta tulee näkyä.

Kahtiajako ei näy pelkästään Washingtonissa vaan tavallisten amerikkalaisten elämässä. [Pew-tutkimuslaitoksen mukaan](#) keskiverto republikaani on 94 prosenttia konservatiivisempi kuin keskiverto demokraatti ja vastaavasti keskiverto demokraatti on 92 prosenttia liberaalimpi kuin keskiverto republikaani. Kansalaiset jakautuvat entistä selvemmin koulutuksen, tulotason, perheeseen ja asumismuodon mukaan demokraateiksi ja republikaaneiksi.

Ideologioiden vahvistuminen on johtanut siihen, että kolmannes demokraateista ja melkein 40 prosenttia republikaaneista katsoo toisen puolueen olevan uhka kansakunnan hyvinvoinnille. Tähän kuviteltuun uhkaan on Donald Trump pohjannut vaalikampanjansa ja sieltä kumpuaa hänen kannatuksensa kova ydin. Hänen valintansa republikaanien presidenttiehdokkaaksi ei kuitenkaan olisi ollut mahdollista ilman puolueen pohjatyötä kuluneen kahdenkymmenen vuoden aikana, mikä tarkoitti siirtymistä entistä valkoisempaan ja oikeistolaisempaan suuntaan.

Tuo oikeistolainen politiikka ja konservatiivinen suuntaus on nyt ajamassa karille Donald Trumpin myötä. Demokraatit ovat onnistuneet muuttamaan puoleensa monikasvoiseksi ja moniarvoiseksi, se on näkynyt heidän politiikassaan ja varsinkin vaalien aikana konkreettisesti vaalituloksissa. Kahtiajako tuskin katoaa marraskuun presidentti- ja kongressivaalien myötä mutta republikaanit saattavat olla valmiita rakentavampaan yhteistyöhön kuin mitä politiikka on ollut Washingtonissa kuluneen kahdeksan vuoden aikana. Yhteistyöhön ja ideologiseen muutokseen republikaanit pakottavat ne samat tahot, jotka ratkaisevat demokraattien voiton, eli vähemmistöt.